

Gunnel Pettersson

KU-rapport Konstfack 2006 - Pionjärer inom svensk videokonst

Genomgång av kulturföreningen Video NU och sammanhanget i vilket föreningen verkade.

Opponent - Astrid Söderbergh Widding (John Sundholm)

Rubriker s. 1-7

-om projektet och urval

-bakgrunden till projektets avgränsning

-för utbildning

-urvalet till projektets DVD

-videomediet i Sverige med utblickar

-Video NU

-Konstnärligt innehåll och uttryck

-slutreflektion

- källhänvisningar s. 8

Bifogat material

-program visat i samband med KU-veckan s. 9

-anteckning, lista på videokonst före 1980 s. 10-11

-om projektet och urval

KU-projektet är en inventering av svensk videokonst innan 1995 med speciellt fokus på videokonst producerad i regi av Kulturföreningen Video NU baserad i Stockholm. Genomförandet säkerställer material som är på väg att försvinna. Förutom rapporten gjordes en utställning, visad på Konstfack i december 2006, se bilaga DVD: Ett urval från Video NU:s produktion 1985-1990.

Ytterligare en DVD med videoexempel samt tillhörande pedagogiskt material produceras i samarbete med Stiftelsen Filmform. DVD-paketet kommer att finnas tillgänglig i Konstfacks bibliotek/videotek Timeline samt för distribution (även enskilda titlar) hos Filmform till konst- och mediautbildningar, museer, konsthallar m.fl. Ett större urval titlar har säkerhetskopierats hos Statens ljud- och bildarkiv (SLBA).

I Sveriges Allmänna Konstförenings årsbok 2006, *Konst som rörlig bild, från Diagonalsymfonin till Whiteout*, red. Astrid Söderbergh Widding, går det att få en större överblick över den svenska experimentella filmen och videokonsten. Bokens kapitel "Videokonst i Sverige, från alternativ till institution" är skriven av Måns Wrangé och undertecknad. Det blev en slags upptakt till projektet genomgången av Video NU:s verksamhet. Boken gav då en anledning att ge en första orientering inom ett område där inte mycket är skrivet. Från det större perspektivet gör projektet för Film Re:Form en stark avgränsning geografiskt och tidsmässigt. Inventeringen har, med sina begränsade resurser, fokuserat på den samling av videokonst som lämnades kvar när kulturföreningen Video NU avvecklade sin verksamhet omkring 1990.

Materialiet till presentationen, har tagits fram, registrerats och gjorts tillgängligt för forskning, studenter och en bredare publik via Siftelsen

Filmform inom projektet Film Re:Form med stöd från Stiftelsen Framtidens Kultur och Konstfacks KU-nämnd.

Större delen av den inventerade videokonsten ligger på U-Matic band som ägs av Stiftelsen Filmform men är producerade i Video NU:s videoverkstad. De noterade fakta som finns kring videobanden/videoverken bifogas som separat lista. Även en lista med aktiviteter inom videokonstens område före 1980 bifogas. Jag har också tagit del av funna handlingar från föreningen, programblad, artiklar och litteratur inom ämnet och gjort ett urval med videoexempel för videoteket med tillhörande beskrivningar. Det ingår i projektet att samla in och överför de förgängliga videobanden till stabilare media, med hjälp av SLBA (Statens ljud och bildarkiv) via Stiftelsen Filmform. Stiftelsen Filmform har ett statligt uppdrag att arkivera och sprida svensk experimentell film och videokonst.

-bakgrunden till projektets avgränsning

Projektets avgränsning:

- identifiera personer som började arbeta med videokonst
- undersöka var man har kunnat producera denna konst
- notera i vilka sammanhang man började visa denna slags konst
- registrera hur denna konst gestaltades vid aktuell tidpunkt

Den samling av videokonst som lämnades kvar när kulturföreningen Video NU avslutade sin verksamhet är på väg att förfaras. Vissa band faller samman och den sorts videoteknik som användes börjar bli svår att få tag i. Det var intressant för projektet att välja en produktion som löper samlat över några år från 1985 till 1990. Det finns också personer som varit aktiva i föreningen som också var möjliga att intervjua.

-för utbildning

De flesta initiativen att organisera, distribuera och nedteckna videokonst och dess historia står att finna i Storbritannien och USA. Som tex Max Liljefors påpekar i sin utmärkta bok *Videokonsten, en introduktion*, så gör han i det närmaste en introduktion enbart till den tidiga amerikanska videokonsten. Det är där det har gått att finna ett material. Det är alltså en snedvriden historiebild vi har.

Videomediet är tidskrävande och är på så sätt komplicerat att hantera i en undervisningssituation. Det är dessutom förknippat med komplikationer kring rättigheter. Man får hela den komplexa frågan kring original och kopia, visningsrättigheter, musikrättigheter osv att lösa. Bildkonstnärskåren har inte arbetat speciellt metodiskt med dessa frågor, om man jämför med filmare, författare och tonsättare.

Det är av mycket stor vikt, för speciellt konstnärliga utbildningar, att historiskt material inom videofältet finns tillgängligt för en ny generation utövare. Så väl faktatexter som rörliga exempel. Det räcker inte att exemplifiera med stillbilder, om man vi nå fördjupad kunskap.

-urvalet till projektets DVD

De videoband, från Video NU:s samling, som framstod som rena övningar, oklippt material eller material som används som en kanal i mixning har sorterats bort. Videosamlingen, som är utgångspunkten, visar en produktion mellan år 1985-1990. Från denna samling har ett flertal titlar säkerhetskopierats deponerats hos SLBA. Ett mindre urval har gjorts för projektets samlings DVD. Därtill har några titlar producerade i övriga landet tom 1995 lagts. Totalt ska urvalet representera en bredd och visa de konstnärer som under denna tid var aktiva

och visade offentligt.

De videoverk som har visat sig vara av betydelse för den aktuella tidsperioden har studerats närmre. Det kan vara verk som har varit av vikt för den enskilde konstnärens utveckling eller för mediets utveckling. Urvalet lyfter fram områden som man vid denna tid var intresserade av. Det finns en spridning från ett poetiskt berättande, en massmediekritik ett utnyttjande av mediets realtids möjligheter till en mer konceptuell hållning osv.

Som i alla urvalsprocesser kan det finnas kritik mot det gjorda valet. En sådan kritik är positiv. Reaktionen kan användas som en återkoppling till vad kartläggningen åstadkommit, innan eventuellt mer material kommer fram och ett mer fördjupat arbete görs.

-videomediet i Sverige med utblickar

Det kan vara intressant att göra en nationell avgränsning i en första kartläggning av videokonsten. Inte bara för att det finns en praktisk anledning, utan också för att synliggöra de influenser som har kommit utifrån. Speciellt som rörlighet är inbyggt i mediet. Möjligheten till ett mångfaldigande underlättar en spridning.

Före 1980 är det inte någon större produktion eller visning av videokonst som förekommer i Sverige. Den bifogade listan över händelser inom videokonsten före 1980 visar vad projektet hittills registrerat. Den syftar till att ge en bakgrundsbild ur vilken behovet av föreningen VideoNu växer fram.

Fylkingen gör en stor manifestation, *Visioner av Nuet*, på Tekniska museet 1966. Där visas bla en installation med TV-monitorer av Nam June Paik. Inga svenskar medverkar med video, däremot med ljudverk och bildspel. TV mediet är i utveckling och det görs plats inom SVT för några experiment. Där får bla. Ture Sjölander, Bror Wikström och Sven Inge möjlighet att experimentera vilket resulterar i att *Time* sänds 1965. Kristian Romare (SVT) producerade *Monument* 1966 för Ture Sjölander, Sven Inge och Bengt Modin (SR). Gruppen kring dessa tidiga experiment kopplade sitt intresse för den elektroniska konsten och möjligheten att bearbeta TV bilden med en massmediekritik.

Konstnären, författaren och tonsättaren Jan W. Morthensons videoverk *Supersonics* 1968 är framställt med hjälp av Göran Sundqvist från Data-Saab i Linköping och producerat av WDR, Westdeutsches Fernsehen. Vid Fylkingens invigningskonsert, i november 1971 i de nya lokalerna på Östgötagatan i Stockholm, visar tonsättaren Karl-Birger Blomdahl en videokomposition *Altisonans* där övriga programpunkter är musik. Fylkingen etablerar sig som en plats för visning av videokonst. Under 1977 gör man flera arrangemang med videoskulptuer, videovisningar och debatter. Med dessa exempel synliggörs en viktig koppling till den aktiva tonsättarkåren öppna för det multidisciplinära. Detta är speciellt för utvecklingen av videomediet i Sverige.

På Moderna visar man videokonst med viss regelbundenhet sedan 1979. Kjartan Slettemark gäcker konstetablissemanget. På Liljevachs Vårsalong 1988 gör han "Kotteriet", en videoperformance, med Annie Hamburger gästande konstnär från USA.

SVT, Fylkingen, Moderna och Kulturhuset som första exempel på växthus för videokonsten i Stockholmsområdet, är till stor del de etablerade men experimenterande tonsättarnas och konstnärernas platser. Det är inte frågan om gräsrots TV och allaktivitetshus, där även konstnärerna fick samsas, som i Danmark med tex. Videoverkstaedet och allaktivitetshuset Huset. Där startade arbetet med den första lokal-TV i mitten av 70-talet. Eller som i USA där en stark kritik, runt det kommersiella TV mediet, lockade konstnärer och aktivister att starta gemensamma aktioner. Det är dock intressant att jämföra utvecklingen i Göteborg. Där är det Kulturhuset i Frölunda, med sin ungdomssatsning blandat med konstnärers individuella produktioner, som står i

centrum för utvecklingen på tidigt 80-tal. I Malmö är det unga konstnärer som tar saken i egna händer med galleri TV för att skapa visningsmöjligheter.

Teresa Wennberg (medlem i Video NU), konstnär med avstamp i måleriet, gör sin första video 1977 i samarbete med Louise Nessim, med Moderna Museet och Pontus Hultén som stöd. Wennberg samarbetar även med Pierre Lobstein från Frankrike, och får chansen att arbeta med video på Centre G. Pompidou i Paris. Hon blir medlem i video-gruppen Grand Canal, som organiserade de flesta franska videokonstnärerna.

Ronald Nameth kommer från USA med erfarenheter bla från experimentfilm i samarbete med Andy Warhol. Han kommer till Stockholm efter en period i Köpenhamn. Nameth är en konstnär som förde med sig stort tekniskt kunnande inom videoområdet och konstnärligt nytänkande. Man kan finna hans namn i rörelse mellan de olika grupperingarna under de första aktiva åren med video på Fylkingen, när Video Nu byggs upp och i de arrangemang Video Nu medverkar till tex på Kulturhuset. När videokonsten senare sprider sig som en given del i ett större konstetablissemang tenderar de från utlandet inflyttade konstnärerna ha svårare för att få sin verksamhet förankrad. Juan Castillo kom från konstnärgruppen C.A.D.A. (Colectivode Acciones de Arte), som var verksam i Santiago de Chile, till Stockholm där han blev verksam inom Video NU. Både Nameth och Castillo utvecklar snarare sina karriärer utomlands trots att de lever kvar i Sverige.

De influenser och kunskap som kommer från utlandet är helt avgörande i denna tidiga fas. Då utbildning inom videoområdet saknades i någon mer seriös form till omkring 1995, sökte de mest angelägna sig utomlands. Antonie Frank som är verksam konstnär inom video sedan 1980-talet utbildar sig på Jan van Eyck Academie i Maastricht. Till samma akademi sökte sig även Måns Wrangle, som kom till Holland med ett mer konceptuellt förhållningssätt än vad som var vanligt inom bildkonsten i Sverige, och hade även med sig ett intresse för ljud bla från en utbildning på Fylkingen. De var bägge produktiva inom Video NU. Wrangle var också aktiv med flertal utställningar och arrangemang betydelsefulla för spridning av kunskap kring videoområdet i slutet av 80-talet och början av 90-talet.

Olika regionala och statliga kulturpolitiska förutsättningar har påverkat tillgången på produktions- och visningsmöjligheter. I februari 1983, under ett nordiskt seminarium om videokonst, görs ett upprop till Nordiska ministerrådet av Folke Edwards (S), Marianne Heske (N), Bengt Lindström (S), Jon Reykdal (I), Torben Söborg (D) och J.O.Mallander (F).

"I en samhällsutveckling där kommersiella krafter allt effektivare utnyttjar nya teknologiska media är det nödvändigt att också skapande och kritiska konstnärer får möjlighet att arbeta med dessa media".

Kalejdoskop 3+4 -83, red. S. Nordgren

1985 var Video Nu med och arrangerade en paneldiskussion i samband med utställning på Kulturhuset. De frågor som ställdes var bla hur ser utbildningsmöjligheterna för video som gestaltungsform, hur ser arbetsmöjligheterna ut och vilka är visningsmöjligheterna. Marie-Louise Ekman (panelen) irriterar sig på benämningen videokonst: "Inte säger man oljefärgskonst". Hon påpekar att man inte ska lyfta ut tekniken. Det är vad man ska uttrycka som är värt att diskutera. Videokonstens situation är jämförbar med textilkonsten. När nya uttrycksformer, speciellt sådana där tekniken traditionellt är förknippad med lågt värderade material (lågstatuskunskap), ska mäta sig med de etablerade formerna, finns ett behov av att markera att det man sysslar med är konst. Video betraktas kanske närmast som ett medel för masskommunikation och textil som en traditionellt kvinnlig lågstatussyssla.

Det dröjer över tio år innan det satsades nämnvärt på videoområdet inom konsthögskolorna och för produktionsmedel/verkstäder till yrkesverksamma

konstnärer.

-Video NU

Föreningen Video NU startades 1979 av Ture Sjölander. Först 1984 fick man finansiering till utrustning (300.000 kr). Då investerades det i player, recorder, mixer och två studiokameror i det semiprofessionella formatet U-Matic. Video NU blev en plats för diskussion och en produktionsplattform. Man tog initiativ till flera större utställningar och debatter. Stormiga diskussioner insisterade på att verksamheten skulle vara strängt icke kommersiell. Man arrangerade kurser för att finansiera en del av driften. Det var tekniska kurser och ett pedagogiskt arbete i form av Slettemarks så kallade behandlingar "att se sig själv". Föreningen utövade fritt medlemsintag vilket stämde överens med videomediets bindningar till flera yrkeskategorier.

Föreningen, och dess medlemmar individuellt, var involverad i några av de viktigare publika manifestationerna där video visades vid denna tid. Med utställningen Ikaros visades internationell videokonst på Kulturhuset 1982. Teresa Wennberg skrev förordet till katalogen. "Ungt" 1984 på Kulturhuset hade ambitionen att ge en helhetsbild av den svenska videokonsten. "Video Art Video", Kulturhuset, Stockholm 1985 var en större utställning med en paneldebatt som nämns ovan. I Japan NU / Sverige NU 1988 på Kulturhuset deltar föreningen med videoverk och som arrangör. Interface var en utställning som visades bla på Modena museet 1991. Man deltog också i festivaler runtom i världen.

Det var inte självklart att konstnärer skulle syssla med elektroniska och eller digitala verktyg. Inte ens bland konstnärskollegor. Det bekräftar möten mellan Video NU:s medlemmar och KRO representanter. Ett motstånd mellan de mer traditionella uttrycksformerna och det så kallade nya medierna etablerades. Det fanns en sorts rädsla för att det nya skulle tränga ut det redan etablerade. Traditionen och de och formella kunskaperna för konstutövning blev indirekt utsatta för kritik. Det var inte ovanligt att framgångsrika konstnärer inom video och nya media hade en helt annan bakgrund än en konsthögskoleutbildning.

Det kan vara intressant att jämföra med den verksamhet som pågick samtidigt i Frölunda kulturhus i Göteborg. Där fungerade verkstan också som en produktionsplats för konstnärer tack vare Mats Olssons försorg från 1982 till 1994. Ekonomin bakom denna verkstad låg under kulturhusets paraply med sin bredd på aktiviteter. Den nära kontakten med ansvarig för verksamheten Eva Gesang-Karlström förenklade motivering till utveckling av verkstan. I Frölunda drev Mats Olsson i sällskap med Ola Åstrand, Virgil Dejarv m.fl. landets enda återkommande festival för videokonst Monitor. I och med det fanns det en direkt koppling till återkommande visningsmöjlighet och en publik. Också en chans att möta den internationella videokonsten.

I Stockholm var de handläggarna på kommunal nivå positiva till Video Nu:s verksamhet. Dessvärre var beslutsfattande främmande för en utveckling. I början av 90-talet, då redan de ekonomiska bidragen inte ens täckte hyran, försökte man förstärka styrelsen med mer kända kulturförmedlare. De seriösa och välformulerade galleristerna Lars Borelius och Celene Andréhn valdes in i styrelsen för att markera behovet av stöd. Det hjälpte dock ej, och slutligen gav föreningen upp. Kort därefter var trycket på Konstnärsnämnden, från enskilda konstnärers ansökningar om medel till digital utrustning, så högt att nämnden löste det med ett större samlat bidrag till uppbyggnaden av CRAC (Creative Room for Art and Computing) i Stockholm 1996. Det är en digital verkstad som drivs av konstnärer, med möjlighet till bla videoproduktion.

Videoproduktionens process liknar filmens. Samarbete krävs ofta med andra yrkeskategorier och flera finansiärer. Ofta måste visningstillfället vara

klart innan produktionens start. Generellt kan man säga att en sådan produktionsapparat leder till färre tillfälle för ej så målinriktade experiment. Men det kan man inte riktigt säga om det som producerades på Video Nu. De flesta produktionerna var finansierade av de enskilda medlemmarna. Man kan finna rika exempel på ett grundligt utforskande av mediet. Detta var en nödvändig process då de flesta av de aktiva medlemmarna gjorde sina första erfarenheter av videomediet i Video Nu:s verkstad.

Video är ett traditionellt manligt område belastat av tung teknik. Trots detta är antalet kvinnor och män bland medlemmarna, och fördelningen av verkstans tekniska ansvar jämlikt.

Konstnärligt innehåll och uttryck

Vad är videokonst? När en man från Konsthögskolan, under debatten 1985 på Kulturhuset, uttrycker sitt tvivel över om det finns något som kan definieras som videokonst svarar moderatorn Folke Edwards enkelt - det är när konstnärer väljer att arbeta med videomediet.

Det var en enorm upplevelse att stå inför möjligheten att arbeta direkt i realtid. Det är inte utan att det finns en laddning i föreningens namn *Video nu*. I en intervju beskriver Karin Grönlund och Marie Grönlund den första svindlande upplevelsen med mediet. Det var mediets direkthet och ögonblickssituationen. Möjligheten att genomföra en performance utifrån ett antal bestämda hållpunkter, men att sedan via mixerbordet föra in publiken i föreställningen där undersökningen/improvisationens aktörer rörde sig med alla sina element av ljus, färg, rum, rörelse och text ljud.

En ny fin mixer lockade att ställa om färger, utnyttja solariseringseffekter, att mixa mellan en inspelad bildkälla och en direkt källa från studion osv. Mediet har som beskrivs en direkthet, men också en inbyggd tidskrävande process i redigeringsarbetet. Vid denna tid redigerade man analogt. Tekniken var tung. Klipp lades till klipp i en linjär följd. Det gick inte att ta bort sekvenser utan att ersätta med lika lång sekvens. Det krävdes att bandspelaren som man klippte från, och bandspelaren som man klippte till rullade helt synkroniserat.

Generellt kan man påstå att viljan till att manipulera videobilden är större i dessa tidiga videoverk. Vid digitalt redigeringsarbete ligger efterbearbetningen av bilden, som kan vara korrigerande eller effekter, i det som kallas postproduktion. Alltså efter själva redigeringen. Eventuellt i annan mer kraftfull programvara. Men i den analoga redigeringen stod bildmixern på bordet direkt kopplad i ledet före inspelningsbandspelaren. Mixerapparatens tillgänglighet inbjöd till experiment. Den starka hantverkstraditionen leder lätt till tanken om att något inte är konst om det inte är bearbetat. Med den tanken faller den rena dokumentära bilden ifrån. Ett annat spår var just det dokumentära uttrycket. Videons möjlighet att dokumentera processer, performance, lyfta fram vardagliga händelser låg i linje med utvecklingen bort från konstobjektet som handelsvara. En mer modernistisk hållning löper parallellt. En vilja att undersöka videobildens unika väsen tog sig uttryck i ett utnyttjande av tex tidsaspekten och bildens elektroniska utseende.

Tankar kring alternativt kommunikationsmedel baserat på Walter Benjamins teorier kring massproduktionsteknologin, finns i videokonstens fundament. Konstnärens traditionella aura är bruten. Masskommunikationens teknologi erbjöd möjligheten att konsten inte längre var till för en exklusiv elit, de penningstarka samlarna eller museerna. Tanken om konst åt alla och kritiska samhällsreflektioner präglar tex Kjartan Slettemark, Marie Grönlund och Karin Grönlunds samarbeten. I videon *Video or not to be* från 1985 hör man Slettemarks mantra i bakgrunden:

" Art are video videoart are not to be video, be be be, she be video,

maybe, she maybe be video, are not to be video".

Karl Holmqvist (aktiv i Video nu) medverkar med en uppläsning i Slettemarks *Garbage Fashion Show*:

"Sändning direkt ..Färgerna finns där även för dem som inte ser dem.

Konstbesprutade kläder. Rör inte konsten – konsten rör sig. Vi gör det för mediet, för mediet också, konstvideovisning ..."

Tankarna kring mångfaldigandet påverkar tanken om att skapandet kunde bli en kollektiv process mer än en individuell process. Flera arbeten i inventeringen har flera upphovsmän eller är på andra sätt resultat av samarbeten.

Det finns dock många exempel på helt andra förhållningssätt. En konstnär som tex Måns Wrang arbetar konceptuellt och undersökande. I videon *Rundgång*, gör han tillsammans med Pål Wrang ett stycke musik av att låta två rör sluta sig till en cirkel från de två personernas öron och deras ljudande munnar.

Ljudsidan var annars generellt eftersatt, vilket man kan påpeka inte bara gäller produktioner gjorda på Video Nu. Det var som att det blev ett moment för mycket. Några medlemmar hade dock en musikalisk bakgrund och närmade sig mer musikvideon i sitt uttryck och funktion. Också dansvideo förekom bland produktionerna. Inte enbart som dokumentation utan som egen form för uttryck. Karl Holmqvist prövar videomediet för sin poesiuppläsning och möjligheterna till textning av bilden. En konstnär som Dan Dittmer, med måleri och skulptur som bakgrund, utnyttjade objektet i rummet, rörelse och ljus överraskande sammansatt i förhållande till den enkla tekniken.

-slutreflektion

Video NU spelade en central roll i utvecklingen av videokonsten i Sverige. Flera av medlemmarna som gick vidare är i dag etablerade konstnärer, och flera blev aktiva i senare försök att bygga produktionsmöjligheter för konstnärer. En lärdom att dra, efter att ha studerat föreningens strävan, är att produktion är förknippat med resurser. En hög ambitionsnivå och tillgänglig teknik uppmuntrar den konstnärliga utvecklingen. Idén om att göra konst av endast umbäranden har aldrig fungerat. En konstnärligt stimulerande miljö genererar behov av visningar och på så vis kommer det en publik till del. De kvarvarande verken från Video Nu präglas av tidens uttryck. Det representeras av en synlig teknik och ett intresse för att undersöka mediets direkthet via kameran. Undersökningen av teknikens möjlighet, av mediets rum/bildrutan, följs av ett intresse för det dokumentära, vardagsnära, till kropp och identitet och vidare.

Det framträder en dubbelhet i videokonstens utveckling och etablering.

Videokonsten representerar ett medium vilket ska uttrycka det som tex måleriet inte kan; vara den kritiska rösten, ett medium i folkets händer, inte för samlaren. Men det finns också en strävan att komma in i salongen, accepters av etablissemangen.

Mediets koppling till massmedia snarare än finkultur gör videons etableringsfas segdragen. Därför dröjer det fram till ca 1995 tills att striden för mediet svalnar. Då finns det tillräckligt många institutioner som visar video. Det finns tillräckligt många samlare som även samlar konst i videoformat, och tillräckligt många skribenter som skriver om ämnet. Kulturstöd börjar tillfalla den konst produceras på video, och på konsthögskolorna finns video som en integrerad del.

KällorLitteratur

Arrhenius, Sara & Malm, Magdalena & Ricupero, Cristina, *Black Box Illuminated* (red.), Propexus 2003
 Benjamin, Walter *Konstverket i reproduktionsåldern*, Bild och dialektik, Cavefors 1969
 Hall, Doug & Fifer, Sally Jo (red.), *Illuminating Video. An Essential Guide to Video Art*, Aperture Foundation, New York, 1990
 Liljefors, Max, *Videokonsten en introduktion*, Studentlitteratur 2005
 Neimann, Susanna (red) *En støj i Øjet, Film och videoexperimenter på danske vaerkseder*, KLIM 1989
 Rees, A. L., *A History of Experimental Film and Video*, The British Film Institute 1999
 Rush, Michael, *Video Art*, Thames & Hudson & Hudson 2003
 Söderbergh Widding, Astrid(red.), *Konst som rörlig bild, från Diagonalsymfonin till Whiteout*, Sveriges Allmänna Konstförenings (SAK) årsbok 2006 Bokförlaget Langenskiöld
 Wik, Annika, *Förebild Film, Panoreringar över den samtida konstscenen*, Aura förlag 2001

Kataloger

Catalogue of Danish Video Art, Videokunst Data Bank, The Danish Video Art Data Bank 1984 Torben Søborg
Fylkingen International Bulletin nr 1 1967; Stockholm Festival on Art and Technology I
Kalejdoskop nr 3&4/1983, Nordgren, Sune (red.)
 Monitor 88, *Enigma of the Hunt, exhibition and Videoscreenings*, Frölunda Kulturhus Västra Frölunda 1988
Newsletter about Scandinavian video art "Video Monitor" 1984 Danish video workshop/Haslev
Om Video - Catalogue introduction, internationell videokonst på Kulturhuset 1982 Teresa Wennberg
Videokonst, Kulturhuset, Stockholm 1982.
Video 4 Bildspråk, Angereds Kulturhus 1985 (Ture Sjölander, Peter Meyer, Roland Nameth, Kjartan Slettermark)
Video konst 30.9 - 2.10 1977, Fylkingen, TV I
VIDEO/ART/VIDEO, Kulturhuset 1985

Internetadresser

The Danish Video Art Data Bank, Haslev, www.videoart-archives.dk
 Stiftelsen Filmform www.filmform.com
 SLBA Statens ljud och bildarkiv <http://www.slba.se>

KU-veckan, utställning Konstfack 4-8 december 2006

Pionjärer inom svensk videokonst

Ett urval från föreningen Video Nu:s produktion 1985-1990

On 1985 2' **Marie och Karin Grönlund**

Video or not to be 1985 5' **Kjartan Slettemark**

Video Talking 1985 2' **Göran Philipsson**

Bill Viola 26/4 1985 **Göran Philipsson**

Looking in, Looking out 1985 2' **Hans Esselius & Dagmar (Dascha)
Jerabkova**

Garbage Fashion Show, 1986 ca 9 min **Kjartan Slettemark**
Stockholm Independent Art Fair

Rundgång, 1985 4' **Måns Wrangle & Pål Wrangle**

The Zone 1986 3' **Antonie Frank**

Light & transformation 2nd version 1985 9' **Dan Dittmer**

YUUREI NO UTA (The song of the ghost) 1987 5' **Teresa Wennberg**

Fullmåne (Luna Llena) 1990 3'30'' **Juan Castillo**

Collaboration: Sandra Andersson, Merlin Pardo, Lorenzo Gonzales,
Hiamal Habash, Adolfo Pardo, Rene Davila, Ulices Gomez, Cecilia
Gomez Musik: Cantos Mapuches Y Laponés

Anteckningar om videokonst producerad samt händelser med anknytning till videokonst före 1980

G. Pettersson (uppd. 06 10 20)

Komplettering till KÜredovisningen

Regi Hans Lagerkvist Regi Ture Sjölander prod: Kristian Romare Regi Ture Sjölander Bror Wikström Sven Inge(?)	1963 Electronics: dansmönster i folkviseton 39 min (fim med videoinslag/vide?) Fotots roll i dagens bildvärld: har ni tänkt på att foto..., 1965, 28 min. SVT 1966 Time, 16 min SVT
Regi Ture Sjölander Sven Inge Regi Jan W. Morthenson Göran Sundqvist (Data-Saab) Bengt Modin (SR) Prod Kristian Romare Regi Ture Sjölander Lars Weck Sven Inge Bror Wikström Sven Inge K-B Blomdahl	bla 1968 Supersonics 13 min. WDR Westdeutsches Fernseh 1967 Monument, 10 min SVT 1969 Space in the Brain film/video (färg TV produktion) SVT 1969 Fem minuter lång rörlig målning Altisonans, videokomposition. F bv vhykingens invigningskoncert på Östgötagat. 2 nov 1971
J. W. Morthenson	Lux Sonora, videokomposition, Camera Humana, videokomposition, Distanser 12 min 1968, videokomposition Fylkingen dec 1973
Ronald Nameth	TV pyramid för det nyöppnade Kulturhuset 1974 (första videoinstallationen i Sverige/Sune Nordgren)
Regi Sten Hansson Lennart Hansson	1975 Dance Figure 7 min, koreografi Hermine von Essen SVT verksam inom Fylkingen med bl a video sedan 1976. Samarbetade bla med Nino Monastra
Ronald Nameth Kjartan Slettemark	The Adventures of Energy 1976 mfl. 1975 Sept startar "Galleri Konst". Första utsällning var STOP-KONST, KONST-STOP", Video.
Ronald Nameth Ted Weisberg	1976 Fylkingen, R.N. och T.W medverikar med video I M. Laubs föreställning Maniac productions
Teresa Wennberg Suzanne Nessim Eva Bjurholm R. Nameth Lennart Hansson	Nothing 1977 prod. Moderna museet DI:s Film/TV-linje. Arbetade vid Bild- och ljudverkstaden i Södertälje sedan 1977 VIDEOKONST, TV object, samt inbjudna utländska konstnärer Fylkingen 30 sep 1977 se Fylkingens koncertförteckning
M. Laub Lennart Hansson Ronald Nameth K. Forsting/A. Mellnäs M. Lindblom/S.Valentin Ronald Nameth Sten Hansson	VIDEOKONST, Fylkingen 1 oktober 1977 samt utländska konstnärer VIDEOKONST, Fylkingen oktober 1977 samt utländska konstnärer VIDEOKONST, Fylkingen 2 oktober 1977 samt utländska konstnärer Debatt om video. Panel: Sten Andersson, Jan Bark, Lennart Hansson, Sten Hansson och Ronald Nameth
Teresa Wennberg	Swimmer 1978, prod. Centre G. Pompidou

Kjartan Slettemark

1978 Feb. Vårsalongen, Liljevalchs. "Kotteriet". Video performance med Annie Hamburger.

Teresa Wennberg
Video Nu

Overflow Indication 1979 prod. Moderna museet
startades som förening 1979. Först 1985 började produktionen